

AKADÉMIAI DOKTORI ÉRTEKEZÉS TÉZISEI

**DISCOURSE MARKERS AND BEYOND:
DESCRIPTIVE AND CRITICAL PERSPECTIVES ON
DISCOURSE-PRAGMATIC DEVICES ACROSS
GENRES AND LANGUAGES**

(Diskurzuszjelölők és ami mögöttük van – Diskurzuspragmatikai
eszközök deskriptív és kritikai megközelítése
nyelvek és műfajok mentén)

FURKÓ BÁLINT PÉTER

BUDAPEST

2022

Tartalomjegyzék

I. A kutatási téma tudománytörténeti előzményei, a kitűzött kutatási feladat rövid összefoglalása	1
II. A doktori műben tárgyalt kérdéskörök, az elvégzett vizsgálatok, feldolgozási módszerek leírása.....	3
III. Az új tudományos eredmények tételes összefoglalása	8
IV. A doktori mű témaköréből készült saját publikációk jegyzéke	12

I. A kutatási téma tudománytörténeti előzményei, a kitűzött kutatási feladat rövid összefoglalása

Akadémiai doktori értekezésemben egyes (brit, amerikai és ír) angol, latin, magyar és ógörög diskurzuspragmatikai elemeket vizsgálok elméleti és empirikus vizsgálati módszerekkel, leíró, esetenként kritikai elméleti megközelítésből, a magyar és az angolszász diskurzusjelölő-kutatás kontextusában.

Schiffrin (1987) óta a diskurzusjelölő-kutatások száma — mind az elméleti, mind az empirikus jellegű munkák tekintetében — ugrásszerűen megnövekedett, már a XX. század végére „virágzó üzletággá” fejlődött (l. pl. Fraser 1999). A diskurzusjelölőkkel kapcsolatos megfigyelések fényében számos nyelvészeti fogalmat újra kellett értékelni, köztük a grammatikalizáció folyamatát és velejáróit, a pragmatika és a szemantika határterületeit, és nem utolsósorban a korpusznyelvészet, közelebbről a diskurzusannotáció módszertanát, olyannyira, hogy a diskurzusjelölő-kutatást számos szerző a „pragmatika zászlóshajójának” tartja (vö. Hansen 2006, 2020, idézi pl. Fischer 2014, Crible-Cuenca 2017).

A diskurzusjelölőket számos nyelvben és műfajban, különböző elméleti keretekben vizsgálták, mégis fontos kérdésekben a mai napig bizonytalanság mutatkozik a szakirodalomban. Nincs általánosan elfogadott terminológia és osztályozás, továbbá nem létezik konszenzus a formai, szemantikai és pragmatikai tulajdonságok vonatkozásában, emellett már a definiálás fázisában következetlenségek mutatkoznak olyan meghatározó munkákban, mint például Schiffrin (1987), Brinton (1996), Fraser (1999), valamint Fischer (2006). A kortárs diskurzusjelölő-kutatások neuralgikus pontjai között említhetjük a jelölők extrém multifunkcionalitását, stigmatizáltságukat (töltelékelemként való felfogásukat), fordításuk és szemantikai egyértelműsítésük nehézségeit.

Az inkluzivitás/exkluzivitás problematikája a diskurzusjelölők körül kialakult terminológiai zűrzavarban is megmutatkozik, mely az elméleti kereten kívül a kutatások fókuszából és az adott adathalmaz jellegéből is adódik. A szakirodalomban gyakran ugyanazok a nyelvi elemek esetenként diskurzuscsatoló elemként (*discourse connective*), diskurzusoperátorként (*discourse operator*), pragmatikai jelölőként (*pragmatic marker*), diskurzusjelölőként (*discourse marker*), szünetjelzőként (*pause marker*), diskurzuspartikulaként (*discourse particle*), indulatszóként (*interjection*), interakciós jelölőként (*interactional signal*), célzást kifejező szóként/frázisként (*cue word / phrase*), a pragmatikaerő-módosító elemként (*pragmatic force modifier*) vagy éppen pragmatikai kifejezésként (*pragmatic expression*) szerepelnek annak függvényében, hogy a szerző célja a koherencia, az interpretációs folyamat, az interakció, a retorikai struktúra stb. vizsgálata a megfelelő elméleti keret (pl. relevanciaelmélet, beszédaktus-elmélet, grice-i pragmatika), vagy annotációs séma (RST, PDTB, CCR stb.) szemszögéből, spontán beszélt nyelvi, tervezett, félig tervezett stb. megnyilatkozásokból álló adathalmazokra vonatkozóan.

Az értekezés ebben a tudományos kontextusban kíván új szempontokat hozzátenni a diskurzusjelölők kutatásához, kevésbé vizsgált műfajokban (politikai interjúkban, parlamenti beszédekben, tankönyvekben, irodalmi szövegekben, forgatókönyvekben, bibliai szövegekben) foglalkozik a kérdéskörrel, olyan új komplex módszer mellett érvelve, amely ötvözi az automatikus és humán annotálást, a nagyméretű adatbázisok kvantitatív elemzésének és egyedi

példák kvalitatív elemzésének eredményeit. A pragmatikai szakirodalomban (és a nyelvtudomány számos más területén) módszertani vita folyik arról, hogy a kvantitatív vagy a kvalitatív elemző eljárások a gyümölcsözőbbek, és többen ezeket egymást kizáró módszereknek tartják. Értekezésemben ennek az ellenkezője mellett érvelek: fő tézisé, hogy új eredményeket kizárólag komplex módszertan alkalmazása révén lehetséges bemutatni, a vizsgált jelenségekre (alulspecifikáltság, manipulatív kommunikáció, fordítói stratégiák stb.) szabott annotációs séma használatával, annotátorközi egyezőségek és eltérések vizsgálata révén szükséges revideálni ezeket annak érdekében, hogy validálható és reprodukálható kutatások közzétételére kerülhessen sor.

Az értekezés másik fő célkitűzése, hogy a diskurzusjelölőket ne elszigetelt nyelvi jelenségként kezelje, hanem egyéb diskurzuspragmatikai elemekkel (pl. idézőkkel, módhatározókkal, pragmatikai fordulatokkal), (manipulatív) társas gyakorlatokkal és azok diszkurzív stratégiákban való megvalósulásaival hozza kapcsolatba. Ezáltal olyan új disztribúciós minták azonosítása válik lehetővé, amelyeket korábban nem figyeltek meg, és amelyek a kritikai diskurzuselemzés, angolnyelv-oktatás, irodalmi elemzések, bibliakutatás és a szinkron dramaturgia számára is fontos adalékul szolgálhatnak.

II. A doktori műben tárgyalt kérdéskörök, az elvégzett vizsgálatok, feldolgozási módszerek leírása

Az értekezés *első fejezetében* a diskurzusjelölők definitív jegyeiként emlegetett formális-szintaktikai, szemantikai-pragmatikai, fonológiai és stilisztikai jellemzőket és azok problematikáját vizsgálom meg. Az áttekintés során a szemantika és pragmatika elválaszthatatlansága, valamint a diskurzusjelölők kapcsán felmerülő jelenségek (változatos forráskategóriák, indexikalitás, szemantikai alulspecifikáltság, szintaktikai opcionális, kontextusfüggőség, típus- és tokenambiguitás, változó funkcionális hatókör, csoportosulás) és dichotómiák (propozíciós vs. nem-propozicionális jelentés, konceptuális vs. procedurális jelentés) viszonylagossága és skaláris értelmezései mellett érvelek, melyek mind a manuális, mind az automata annotálás számára kihívást jelentenek.

Az annotáció szempontjából releváns jellemzők tárgyalása után a USAS (Rayson és mtsai 2004) automata szemantikai annotációs eszköz egyértelműsítő módszereit és precizitását / hibahatárait, valamint diskurzusjelölők annotálására alkalmazhatóságát veszem górcső alá. A manuális és automatizált címkézések összehasonlítását a szakirodalomban elterjedt annotátorközi egyezőségek (Scott-féle pi és a Cohen-féle kappá értékek) meghatározásával végeztem.

A kutatás két 100 000 szavas alkorpuszon alapul: az első alkorpusz spontán beszélt nyelvi amerikai angol társalgásrészleteket foglal magában (a Santa Barbara Corpus of Spoken American English alapján), a második (saját gyűjtés) az Egyesült Államokban sugárzott politikai interjúkból vett nyelvi adatokon alapszik. A diskurzusjelölők USAS-címkéinek azonosítása és összehasonlítása érdekében a két alkorpuszban a gyakori diskurzusjelölőkhöz (pl. *I mean, you know, so, well*) rendelt szemantikai címkékre került a hangsúly, majd ezen szemantikai címkék segítségével a korpuszban szaliens, potenciálisan diskurzusjelölő-funkciókat betöltő lexikai elemek kerültek azonosításra (pl. *in other words, right, now, actually*). A kutatás következő szakaszában a két korpuszban található 400 előfordulásból álló mintában a kritériális jegyek alapján diskurzusjelölőnek tekinthető elemek 1-es számkóddal, míg ugyanazon alakok nem diskurzusjelölői előfordulásai 2-es számkóddal kerültek annotálásra, annak érdekében, hogy összehasonlíthassuk az automatizált és a manuális címkézés eredményeit. A fejezet arra a kérdésre is választ keres, hogy a releváns diskurzusjelölők mely formai-funkcionális tulajdonságai magyarázhatják a manuális és automatizált annotáció között megfigyelhető különbségeket.

A *második fejezet* a leggyakoribb angol diskurzusjelölők jellemző és periferikus előfordulásait vizsgálja politikai interjúk két alműfajában: konfrontatív (a BBC-n sugárzott *Hardtalk* és *Newsnight*) és kollaboratív (celebrity) politikai interjúkban (CNN-n sugárzott *Larry King Live*), valamint forgatókönyvek és spontán beszélt nyelvi adatok vonatkozásában. A négy, egyenként 100–100 ezer szavas alkorpusz mindegyike korábbi vizsgálódás tárgya volt (vö. Furkó–Abuczki 2014; Furkó–Kertész–Abuczki 2019), így a fejezet célja a korábbi eredmények

revideálása az automata annotáció és a kriteriális jegyek újraértelmezése mentén. A fejezet másik fő célja a diskurzusjelölők és a (függő, független és hasbeszélő¹) idézést jelölő diskurzuspragmatikai elemek között megfigyelhető átfedések és kölcsönhatások vizsgálata.

A *harmadik* fejezet a kritikai diskurzuselemzés szemléletét és kategóriáit ötvözi a diskurzusjelölő-kutatás és diskurzusannotáció módszertanával. Míg az előbbi homlokterében tágabb társadalmi jelenségek és intézményesített normák, diszkurzív stratégiák állnak, az utóbbi fókuszában a lexikális elemek szintjén megfigyelhető együttjelentkezési mintázatok és a szekvencialitás áll. Az evidenciális jelölők, általános kiterjesztők, idézést és a bizonytalanságot (hezitálást) jelölő diskurzusjelölők vizsgálata és a diszkurzív stratégiák (a célközönség polarizálása, az alternatív nézőpontok háttérbe helyezése, ironizálás, átkontextualizálás) annotálása révén arra a következtetésre jutottam, hogy a politikai interjúk diskurzusjelölő-használatára irányuló leíró jellegű elemzéseket (vö. pl. Fetzer–Lauerbach 2007, Fetzer 2014) kritikai módszerekkel és manipulatív szándékot feltételezve kell újraértelmeznünk, így a diskurzusjelölők funkcionális spektrumát és műfajközi szerepköreiket tágabb összefüggésrendszerben láthatjuk. A fejezet első szerkezeti egysége a kritikai diskurzuselemzés főbb téziseit tekinti át a manipulatív kommunikáció vonatkozásában, ezután a korábban tárgyalt, politikai interjúk beszédfordulóiból összeállított korpuszok adatait és elemzéseit helyezem új fénybe a manipulatív szándék feltárása révén. Az angol nyelvű adatok kvantitatív elemzését az ATV-n sugárzott politikai műsorokból és ahhoz kapcsolódó csevegőszobák megnyilatkozásaiból vett példák kvalitatív elemzése egészíti ki, melyekben összefüggésbe hozható a diskurzusjelölő-használat és valamely manipulatív diszkurzív stratégia:

- (1) evidencialitást kifejező diskurzusjelölő / egyetértés feltételezése
az összes hiba, amit elkövettek, mindaz, ami *ugye* recesszióba sodorta a gazdaságot
(ATV Egyenes Beszéd 27 December 2011)
- (2) általános kiterjesztő / kollokvializáció
Lehet itt mézes mázosan beszélni *meg minden!* Mindenki tartsa el magát! Termeljen!!
(ATV csevegőszoba)
- (3) idézést (hasbeszélés / másnak tulajdonított gondolatot) kifejező diskurzusjelölő /
ironizálás, proposíció legitimizálása
XY (politikus) kijelentette, hogy ő még sohasem hazudott. *Á dehogy*, csak minden
kampányban.

¹ a hasbeszélés (ventriloquizing) másnak tulajdonított, valószínűsíthető, de nem elhangzott megnyilatkozást idézési módot jelent, pl. 'mondhatná valaki', 'xy-ra jellemző, hogy...'

A **negyedik fejezet** a parlamenti beszédek diskurzusjelölő-használatának leírását egészíti ki kritikai szemléletű vizsgálódással. A populizmus diszkurzív stratégiáinak és a parlamenti beszéd mint műfaj jellemzőinek áttekintése után a következő kérdésekre keresek választ:

- Milyen diszkurzív stratégiákat alkalmaztak a kormány és az ellenzéki pártok képviselői a bevándorlással kapcsolatos parlamenti vitákban?
- A DeCleen (2019) és Wodak és mtsai (2009) által meghatározott taxonómiák alapján milyen hasonlóságokat és különbségeket figyelhetünk meg a bevándorlaspárti és a bevándorlásellenes diskurzusban?
- A Furkó (2019) által közreadott adatok, mely a 2016-os népszavazás kontextusában vizsgálta a parlamenti beszédekben megfigyelhető bevándorlaspárti és a bevándorlásellenes diskurzust, milyen mértékben állíthatók párhuzamba a fejezetben megvizsgált korpuszból nyert adatokkal?

Az elemzés 151 240 szavas, kormánypárti és ellenzéki megszólalásokat közel egyenlő mértékben tartalmazó korpuszon alapul, míg a párhuzamba állított korábbi elemzések 158 920 szavas korpuszon. A két alkorpusz Key Word in Context és keyness (log-valószínűség tesztek) elvégzése révén került összehasonlításra, az AntConc beállításai alapján 3,84 log-valószínűség érték számított kritikusnak ($p < 0,05$), mely alapján az első szakaszban a polarizációval és nemzeti tudattal összefüggésbe hozható lexikai elemek (ön*, önök*, maguk, nemzet*, nép*, akarat, magyar* stb.) kerültek log-valószínűség tesztelésre. A második szakaszban a vizsgált lexikai elemek a gazdaegységük által betöltött diszkurzív stratégiák alapján kerültek annotálásra. A fejezet második felében a potenciálisan manipulatív diskurzusjelölőkön (l. Schirm 2009, Furkó 2019) és módhatározókon végezett log-valószínűség tesztek, valamint a két alkorpuszra vonatkozó diszperziós-értékek (CV, Juilland-féle D) kerülnek bemutatásra adott diszkurzív stratégiákkal összefüggésben.

Az első fő szerkezeti egység négy fejezete tehát főként adott (angol, illetve magyar) nyelven belül végez korpuszalapú vizsgálatokat, míg a második fő szerkezeti egység öt fejezete az angolnyelv-oktatás, valamint a fordításelmélet terén végez nyelvek közti vizsgálódásokat.

Az **ötödik fejezet** abból a megállapításból indul ki, hogy a diskurzusjelölők vizsgálatára irányuló, gombamódra szaporodó tanulmányok és a kommunikatív nyelvoktatás köztudatba robbanása ellenére a diskurzusjelölők gyakran háttérbe szorulnak az osztályterekben, különösen az üzleti angol oktatásában. A fejezet rámutat, hogy az üzleti angol kommunikáció leginkább kultúráközi kommunikációnak tekinthető, így kiemelten fontos a diskurzusjelölők párbeszédépítésben betöltött szerepének és interperszonális funkcióinak hangsúlyozása, emellett a kultúráközi különbségek és a hamis barátok (pl. angol *of course* – magyar *persze*) felismerése. A kommunikatív kompetencia összetevői révén a fejezet kiemeli, hogy a beszélői szándék meghatározásában a diskurzusjelölők rendkívül fontos szerepet látnak el, rossz (egyoldalú, alul- vagy túl-)alkalmazásuk az adott nyelvet használó személyiségének, nem pedig nyelvhasználatának negatív megítéléséhez, negatív extrapolációhoz vezet. A diskurzusjelölők

jelentésének kiüresedésével, multifunkcionalitásukkal és kontextusfüggőségükkel összefüggésben nehezen tanítható jelenségről van szó.

A fejezet tíz különböző üzleti angol nyelvkönyv áttanulmányozásával arra a kérdésre keresi a választ, hogy a *well* és az *of course* diskurzusjelölők funkcióinak explicitté tétele milyen instrukciók és példaanyag révén valósul meg, mintaként spontán beszédbeli szerepkörüket használva.

A **hatodik fejezet** az újrafogalmazók fordítási nehézségeivel foglalkozik forgatókönyvek, azaz szkriptelt dramatizált párbeszéd anyagán. A diskurzusjelölők másik nyelvre történő átültetésének alapvető problémája az, hogy az extrém multifunkcionalitás révén nem adhatók vissza kellő mértékben a célnyelv egyetlen nyelvi elemével, stiláris eszközével, ezért a fordítónak mindig kompromisszumot kell kötnie: döntenie kell, hogy melyik funkciót veszi meghatározónak. Ugyancsak lényeges a spontán és a szkriptelt beszéd alapvető különbségeinek ismerete, amely tovább gazdagodhat a forgatókönyvek diskurzusjelölőinek behatóbb elemzésével.

Az újrafogalmazó diskurzusjelölők tárházának bemutatása után a fejezet két olyan jelölőt (*I mean, actually*) emel ki, amelyek gyakoriak ugyan, mégsem foglalkoztak még velük sem a forgatókönyvek kontextusában, sem angol-magyar fordítási korpuszokban. Az annotáció módszerével ezek esetében is találunk periférikus funkciókra használati példákat. A fejezet Crible és mtsai (2019) sémáját veszi alapul és egészíti ki fordítási korpuszok vizsgálatára alkalmas címkékkal, emellett kiemeli az alacsony granuláltságú (kevés címkét tartalmazó), a vizsgált jelenségre és kutatási kérdésekre szabott annotációs sémák hasznosságát.

Crible és mtsai (2019) a diskurzusjelölők szemantikai értelemben vett alulspecifikáltságát vizsgálták egy- és többnyelvű korpuszokban. Az első típusú alulspecifikáltságot (A1) olyan esetekben határoznak meg, amikor adott nyelvben adott diskurzusjelölő több funkciót is ellát (melyet a fentiekben „extrém multifunkcionalitásként” említettünk), tehát a diskurzusjelölő magjelentése alulspecifikálja a kontextusban betöltött interperszonális és koherenciaviszonyokat kifejező szerepét. Párhuzamos korpuszok vizsgálata során az alulspecifikálás (A2) implicitációs fordítói műveletek két alcsoportját foglalja magába: a forrásnyelvi diskurzusjelölő funkcióit egyetlen célnyelvi elem (diskurzusjelölő, modális partikula, fókuszszerkezet stb.) sem tölti be (A2.1); illetve olyan célnyelvi elem tölti be, mely a forrásnyelvi elemnél tágabb funkcionális spektrummal rendelkezik, tehát alulspecifikáltabb (A2.2).

A Crible és mtsai (2019) által bemutatott séma a kutatás során a specifikáció, azaz az explicitációs műveletek két alcsoportjával is bővült: <S1> címkével annotáltam a diskurzusjelölők azon előfordulásait, melyek célnyelvi megfelelői a forrásnyelvi elem funkcionális tartalmával megfeleltethető, újrafogalmazást kifejező tartalommal bírnak. A specifikáció másik fordítói műveletét (<S2>) olyan célnyelvi elemek esetében állapítottam meg, melyek a forrásnyelvi elemnél szűkebb funkcionális spektrummal rendelkeznek.

A **hetedik fejezet** ír angolt tartalmazó filmforgatókönyvek és filmfeliratok (*Intermission, The Guard, Circle of Friends, Leap Year, In the Name of the Father stb.*) anyagán vizsgálódva elemzi az ír angol szereplők sztereotipizálására használt diskurzusjelölőket (pl. a *like* és a *sure* megnyilatkozásvégi alkalmazása) és pragmanyelvi stratégiákat, stratégiahalmazokat. Az ír angol konverzációs stílus indirekt, implicit voltát elsősorban a lexikális tompítások, általános kiterjesztők, előkészítő stratégiák alkalmazása tükrözi. A szociopragmatikai változatok fordítása a fordítóktól az adott kultúra beható ismeretét igényli, ezért, ahogyan azt a fejezet hangsúlyozza, figyelmüket arra is fel kell hívni, hogy a diskurzusjelölők kulturális és társadalmi identitást tükröző funkcióval is bírhatnak. A fejezet 103 368 szavas, saját gyűjtésű korpuszt (ír angol korpusz, IEC) vet össze a második és hatodik fejezetben tárgyalt House Korpusz diskurzusjelölő-használatával.

A **nyolcadik fejezet** rámutat, hogy irodalmi művekben a diskurzusjelölők magyarítása további nehézségek elé állítja a műfordítót, ugyanis a karakterábrázolás jelentős mértékben ilyen nyelvi formák révén történik. Különösen nagy a szerepük olyan művekben, mint a Tolkien-regények (*A Hobbit, A Gyűrű Szövetsége*), mivel nyelvész írójuk az angol nyelv egyes változatait felhasználva egyedíti szereplőit, közösségi és egyéni normákat is szemléltetve beszédükön keresztül. A fejezet kiemeli, hogy a fordítónak igen következetesnek kell lennie eljárásaiban, és nem mindig születnek ideális megoldások. A vizsgálódások középpontjában az evidencialitást kifejező diskurzusjelölők (*I assure you, perhaps, indeed, likely stb.*) állnak, amelyek sokszor háttérinformációkat megadó vagy manipuláló szerepűek. A fejezet az beszélő karakterizálására használt általános kiterjesztőkre (*and that, or something stb.*), rutinizálódott formulákra (pl. *at your service*) és metanyelvi fejtegetésekre is kitér, amelyek az adott regénybeli szereplő (és közössége) nyelvhasználatát illusztrálják, és hogy ezek milyen kihívások elé állítják a műfordítót. A kvantitatív elemzés során a *Hobbit* és a *Gyűrűk Ura* trilógia elemeiből összeállított HLOR korpusz (574 353 szó) kerül összevetésre Tolkien kortársa, C. S. Lewis műveiből összeállított N1-7 korpuszsal (*Chronicles of Narnia* 1–7, 322 809 szavas korpusz).

A második szerkezeti egységet záró **kilencedik fejezet** a diskurzusjelölők bibliafordítási implikációira helyezi a hangsúlyt. A fejezet áttekintést ad a diskurzusjelölő-kutatás terén általánosan használt három (a maximalista, a minimalista és a polyszémia-alapú) megközelítésről, emellett a bibliafordításokat érintő szakirodalom korábbi megközelítéseinek – mint például a Halliday-féle szisztematikus-funkcionális nyelvtan – fő hibáit érinti. A fejezet a *καί, δέ, γάρ*, és az *ἀλλά* funkcióit térképezi fel a *Textus Receptus*ban, valamint ezek fordítási megfelelőit a következő latin, angol és magyar bibliafordításokban: Vulgata, King James Bible, American Standard Version, Contemporary English Version, Good News Bible, Károli Biblia. A funkcionális spektrum feltérképezése során a fejezet a szinkrón vizsgálódások mellett a pragmatizáció különböző szakaszaira is kitér. A vizsgált korpusz egyik alkorpusza narratív, a másik pedig argumentatív műfajú szövegtípusba sorolható, így a két műfaj diskurzusjelölő-használata közti különbségek is előtérbe kerülnek. A fordítói stratégiák annotálása után a fejezet második részében a vizsgált angol nyelvű bibliafordítások teljes szövegének automatikus annotálása során kapott adatok kerülnek elemzésre.

III. Az új tudományos eredmények tételes összefoglalása

A doktori mű három központi tézise a következő:

- Az automatizált annotációs módszerek új távlatokat nyitnak meg a diskurzusjelölők kutatásában: a propozicionális és nem-propozicionális jelentés, szintaktikai integráltság és szemantikai alulspecifikáltság skaláris jellege miatt a humán annotátor és a számítógép által végzett annotáció összevetése szükséges.
- Validálható és reprodukálható eredményeket kizárólag komplex módszertan alkalmazása révén lehetséges bemutatni, a vizsgált jelenségekre (alulspecifikáltság, manipulatív kommunikáció, autentikálás, fordítói stratégiák, szubjektivitás) szabott, alacsony granuláltságú annotációs séma használatával, a kvantitatív és kvalitatív módszertan, valamint a humán és automatizált annotáció ötvözésével.
- A diskurzusjelölőket nem célszerű elszigetelt nyelvi jelenségként kezelni, hanem egyéb diskurzuspragmatikai elemekkel (idézők l. 2., 3., 8. és 9. fejezet, kontextualizációs jelzések l. 3. fejezet, modális partikulák l. 4. és 8. fejezet, pragmatikai stratégiák l. 7. és 8. fejezetek), (manipulatív) társas gyakorlatokkal és azok diszkurzív stratégiákban való megvalósulásával szükséges kapcsolatba hozni (l. 3. és 4. fejezet).

Az új eredmények a fenti három központi tézis tükrében a következők:

- a USAS automata szemantikai annotációs eszköz egyértelműsítő módszereinek és precizitásának tesztelése kapcsán megállapítható, hogy a rendszer a többi lexikális elem címkézéséhez hasonlóan a Rayson és mtsai (2004) által megállapított 9%-os hibahatáron belül képes különbséget tenni 400 vizsgált elem diskurzusjelölői és nem-diskurzusjelölői előfordulásai között (92,75% humán-USAS egyezés, 0,85 Scott-féle Pi és Cohen-féle Kappa érték), mely révén hasznos annotációt előkészítő eszközként szolgál; a preannotáció adekvátságát egyes vizsgált elemek tágabb mintában végzett diskurzus-értékének (D -értékének²) automatizált és manuális számításának egyezősége is alátámasztja; a több szavas kifejezések esetében a humán és USAS annotáció közti egyezés még magasabb az USAS általános valószínűségi rangsoroló (*general likelihood ranking*) és többszavas kifejezéseket kivonatoló (*multi-word-expression extraction*) moduljainak köszönhetően;
- Furkó és mtsai (2019) eredményeit továbbgondolva a doktori mű hangsúlyt helyez a diskurzusjelölők és az idézést kifejező és bevezető nyelvi elemek kölcsönhatására, míg a korábbi mű az együttjelentkezési mintázatokra helyezi a hangsúlyt, a doktori mű homlokterében a periferikus előfordulások állnak;

² a D -érték az adott nyelvi elem diskurzusjelölő-használatának és az összes előfordulásának hányadosa, illetve százalékban kifejezett értéke, pl. az *oh* D -értéke 1, azaz 100%, a *well* D -értéke 0,86, azaz 86% a London-Lund Korpuszban, vö. Stenström (1990).

- Furkó (2017) először ötvözta a diskurzusjelölő-kutatás kvantitatív vonulatát és a kritikai diskurzuselemzés elsősorban kvalitatív módszertanát, melyet továbbgondolva a doktori mű megállapítja, hogy a politikai interjúk diskurzusjelölő-használatára irányuló leíró jellegű elemzéseket kritikai módszerekkel és manipulatív szándékot feltételezve kell újraértelmeznünk, emellett megfigyelhető, hogy az egyes diskurzusjelölő-csoportok konkrét diszkurzív stratégiáknak feleltethetők meg, míg az egyes manipulatív stratégiákat a diskurzusjelölők több, egymástól eltérő diskurzusdoménekbe helyezhető tagja is elláthatja;
- a parlamenti beszédek kapcsán a doktori mű megerősíti Furkó (2019) eredményeit, egy új korpusz összeállítása és a korábbi korpusz referenciakorpuszként való alkalmazása révén megállapítja, hogy a kormánypárti diskurzusra jellemző az *explicit* populizmus, a polarizáció (*mi vs. ők / Brüsszel, mi vs. önök / ellenzékiek*) és a nemzeti tudatosság explicit, log-valószínűségi tesztekkel kimutatható lexikális jelenléte, míg az ellenzéki diskurzusra a *mi vs. önök / kormánypártiak* polarizáció explicit stratégiája mellett jellemzőbbek az olyan implicit diszkurzív populista stratégiák, mint az ironizálás, hasbeszélés és az emocionalitást és kollokvialást kifejező diskurzusjelölők használata (pl. „A kormány bármire rábökhet, és azt **mondhatja**, hogy ez egy kiemelt jelentőségű olimpiai ügy, és innentől kezdve pontosan azt a folyamatot készítik elő, amit a vizes vb-n látunk, hogy majd előbb-utóbb eszükbe jut, hogy **ja, hát** akkor létre kéne hozni egy törvénymódosítást, hogy a közbeszerzési szabályoktól el lehessen térni, akkor gyorsan a Market Zrt.-t meg lehet bízni meghívásos pályázaton, hogy **ugyan már** építsen meg ezt vagy azt, vagy Mészáros Lőrinc cégét, hogy **jaj**, kéne egy kisvasutat építeni, akkor gyorsan azt építse meg.”);
- az üzleti angol tankönyvek szövegeiből összeállított korpuszok (ÜA1 és ÜA2) alapján megállapítható, hogy a vizsgált diskurzusjelölőkhöz kapcsolódó explicit instrukció vagy feladat a korábban vizsgált tíz tankönyv közül (ÜA1, l. Furkó–Mónos 2013) csak kettőben található, ezzel szemben az újabb tankönyvek alapján összeállított, a doktori műben használt korpusz (ÜA2) mindegyik tankönyvében szerepel legalább egy bekezdésnyi instrukció, illetve egy gyakorlati kérdés vagy feladat. Az ÜA1-ben szereplő tankönyvekben a diskurzusjelölők olyan kitöltendő feladatokban szerepelnek, ahol a többi opció mindegyike propozíciós lexikális elem, az ÜA2-ben általában feleletválasztós tesztekben, ahol a disruptorok (feleletválasztó teszt hibás válaszai) között egyéb diskurzusjelölők és propozíciós jelentéssel bíró elemek is szerepelnek. Míg az explicit instrukciók gyakorisága az ÜA2-ben optimizmusra adhat okot, a D-értékek tekintetében nem találunk lényeges különbségeket a régebbi és újabb üzleti angol tankönyvek között. Mindkét esetben statisztikailag szignifikáns különbség található az ÜA tankönyvek dialógusaiban mért D-értékek (44%, illetve 47,9%) és a spontán beszélt nyelvi korpuszok alapján várható értékek között (London-Lund Corpus = 86%). Az ÜA1 esetében $\chi^2 = 146,5$ ($p < 0.001$), az ÜA2 esetében pedig $\chi^2 = 120,56$ ($p < 0.001$) a spontán beszélt nyelvi referenciakorpusz irányába. Az egyes tankönyvek között természetesen jelentős különbségeket találunk, a spontán beszélt nyelvi értékekhez legközelebb az ÜA1-ből Lees–Thorne (1994) és Powell (2003) állnak, míg

az ÜA2 tekintetében Dubicka–O’Keeffe (2007) és Evans (2000). A legutóbbi kivételével ($\chi^2 = 2,5125$, $p = 0,112950$) azonban még mindig szignifikáns különbségeket találunk az *Üzleti angol* tankönyvek és a spontán beszélt nyelvi diskurzuszjelölők D-értéke között a referenciakorpusz irányába ($\chi^2_{\text{Dubicka-O’Keeffe}} = 40,0533$, $\chi^2_{\text{Lees-Thorne}} = 35,9336$, $\chi^2_{\text{Powell}} = 43,9369$, mindhárom esetben $p < 0,001$);

- az ír angol sztereotípiák vonatkozásában a doktori műben szereplő kvantitív eredmények (IEC és House korpusz vonatkozásában végzett log-valószínűség tesztek) alátámasztják Barron (2008) és Barron és mtsai (2005) tett megállapításait, különös tekintettel (1) a káromkodásokra, illetve vallásos jellegű megnyilatkozásokra; (2) az *aye, man, now* diskurzuszjelölők gyakori használatára; valamint (3) a *like* és *sure* diskurzuszjelölők szalienciájára;
- angol újrafogalmazást kifejező diskurzuszjelölők (ÚJDJ-k) közül az *actually* (288 ÚJDJ token) és az *I mean* (130 ÚJDJ token) rendelkezett a kutatás szempontjából megfelelő előfordulási számmal: az esetek 44%-ban az *actually* magyar megfelelője az *igazából* <S2>, az előfordulások 20%-nak esetében nem került lefordításra (<A2.1>), harmadik helyen pedig a *pontosabban* <S2>, illetve *egészen pontosan* <S2> kifejezéseket találjuk (12%). A *vagyis* <S1> az esetek 8%-ban fordul elő fordításként, ritkábban előforduló fordítási megfelelők még a *sőt, illetve, tudja mit?* és a *na jó, csak...*, melyek mindegyike <S2> stratégiaként értelmezhető. Az *I mean* forrásnyelvi ÚJDJ előfordulásainak 26%-a nem került fordításra célnyelvi diskurzuszjelölő, modális partikula, fókuszszerkezet stb. révén sem (<A2.1>), az esetek 35%-ában a fordítási megfelelő a *mármint* <S1>, 22%-ában az *úgy értem* <S2>, 9%-ában a *vagyis* <S1>; a ritkábban előforduló fordítási megfelelők között találjuk a *hiszen, persze, mondjuk, például, egyébként* és az *úgy gondolom* diskurzuszjelölőket, melyek <S2> stratégiát tükröznek. Megállapítható, hogy a kötöttségek és az egyszerűsítés szükségessége ellenére az explicitációs műveletek (hasonló, vagy szűkebb funkcionális spektrumú célnyelvi diskurzuszjelölő használata) a vizsgált filmfeliratok fordítása esetén gyakoribbak, mint az implicitációs műveletek, azaz a kihagyás, illetve szélesebb funkcionális spektrumú célnyelvi diskurzuszjelölői elem használata;
- Tolkien világa kapcsán megállapítható, hogy a vizsgált pragmanyelvi elemeket következetesen használja az egyes közösségek nyelvhasználatának autentikálása céljából, valamint az egyének idioszinkratikus kommunikációs stílusának érzékeltetésére (a C.S. Lewis tesztkorpuszhoz képest $LL \geq 3,84$). A pragmatikai formulák tekintetében mindemellett három különböző szintű metapragmatikai tudatosságot is megfigyelhetünk az egyének és közösségek tekintetében: a formulák konstruálása a törpöket, a dekonstruálás Bilbót, Frodót és Beornt, a metareflexió pedig a fő nyelvészt, Gandalfot jellemzi. A fordítói stratégiák vonatkozásában az mondható el, hogy az egyének és beszédközösségek pragmanyelvi és szociopragmatikai normáinak átültetése a kulturális beágyazottság miatt különösen nagy kihívás a műfordító számára: a diskurzuszjelölők inherens polifunkcionalitása ellenére számos adekvát <S1> és <S2> megoldást találhatunk arra, hogy a fordító a személyközi és

stilizáló funkciókat egyaránt átülteti a célnyelvi diskurzusba, azonban a diskurzusjelölők és egyéb pragmatikai stratégiák elsősorban ismétlődésükkel érnek el karakterizáló és individualizáló szerepet, így fontos lenne azokat minden esetben azonos célnyelvi elemmel visszaadni, ami egyik vizsgált fordításra sem volt jellemző;

- a bibliafordítások kvantitatív elemzése rámutat, hogy legnagyobb mértékben a Vulgata alkalmazta a specifikációs fordítói stratégiákat (<S1>, <S2>) a vizsgált diskurzusjelölők vonatkozásában, míg a többi formális ekvivalencia fordítás (King James Version, Károli Biblia, American Standard Version) szintén gyakran specifikál. A Contemporary English Versionre és a Great News Bible-re egyaránt jellemző a <U2a> stratégiák gyakorisága, azonban az elvégzett khi-négyzet próbák egyike sem mutat ki statisztikailag szignifikáns különbségeket a fordítói stratégiák vonatkozásában a funkcionális és a formális ekvivalenciára törekvő fordítások két fő csoportja között; szintén meglepő, hogy az ASV a KJV-nál és a Károli Bibliánál is több <S1> stratégiát tartalmaz, míg az <U2b> ritkábban fordul elő az ASV-ben, mint akár a KJV-ben vagy a HKB-ben; az angol nyelvű bibliafordítások teljes szövegének automata annotálása során kiderült, hogy nem mutatható ki statisztikailag szignifikáns különbség (LL<3,84, p<0,05) az objektívabb szemantikai mezők, például pontosság (accuracy), tudás (knowledge), mérték (degree), igazság (truth) stb. vonatkozásában, azonban jelentős változatosságot találunk a szubjektívebb jelentéseket jelölő címkék (esetenként LL=57,81), köztük a diskurzusjelölőkre jellemző <A5> (evaluation) és <Z4> (discourse bin) vonatkozásában (LL=16,94, illetve 8,5).

IV. A doktori mű témaköréből készült saját publikációk jegyzéke

Monográfiák:

- Furkó, Péter, 2021: *An Interdisciplinary Approach to Discourse-Pragmatic Variation in English*. Párizs, Franciaország: Éditions L'Harmattan, 190p. ISBN: 978-234-323-029-0
- Furkó, Péter, 2020: *Discourse Markers and Beyond: Descriptive and Critical Perspectives on Discourse-Pragmatic Devices across Genres and Languages*, Palgrave Macmillan, Cham, Svájc, 285p. ISBN: 978-3-030-37762-5
- Furkó, Péter, 2020: *Discourse Markers and Beyond: Descriptive and Critical Perspectives on Discourse-Pragmatic Devices across Genres and Languages*. Palgrave Macmillan, Cham, Svájc, 285p. ISBN: 978-3-030-37762-5
- Furkó, Péter, 2019: *Diskurzusjelölők és egyéb diskurzuspragmatikai eszközök forгатókönyvek, tankönyvek és irodalmi szövegek párbeszédeiben*. Debreceni Egyetemi Kiadó, Debrecen, 118p. ISBN: 978-963-318-840-8
- Furkó, Péter, 2007: *The pragmatic marker - discourse marker dichotomy reconsidered - the case of 'well' and 'of course'*. Debreceni Egyetem Kossuth Egyetemi Kiadója, Debrecen, 144p. ISBN: 978-963-473-031-6

Folyóiratcikkek:

- Crible Ludivine, Abuczki Ágnes, Burksaitienė Nijolė, Furkó Péter, Nedoluzhko Anna, Rackevičienė Sigita, Oleškevičienė Giedrė Valūnaitė, Zikánová Šárka, 2019: Functions and translations of discourse markers in TED Talks: A parallel corpus study of underspecification in five languages. *Journal of Pragmatics* 142: 139-155. DOI: 10.1016/j.pragma.2019.01.012
- Furkó, Péter, 2018: The Boundaries of Discourse Markers – Drawing Lines through Manual and Automatic Annotation. *Acta Universitatis Sapientiae Philologica* 10(2): 155-170.
- Furkó, Péter, 2017: A pragmatikai jelölőkről az üzleti szaknyelv oktatásában. *Modern Nyelvoktatás* 23(2-3): 34-47.
- Furkó, Péter, 2017: Manipulative uses of pragmatic markers in political discourse Palgrave Communications 2055-10453, DOI: 10.1057/palcomms.2017.54
- Furkó, Péter, Abuczki Ágnes 2015: A contrastive study of English and Hungarian discourse markers in mediated interviews and natural conversations. *SPRACHTHEORIE UND GERMANISTISCHE LINGUISTIK* 25(2): 151-187.
- Furkó, Péter, 2015: From mediated political discourse to "The Hobbit": The role of pragmatic markers in the construction of dialogues, stereotypes and literary style *Language and Dialogue* 5(2): 264-282, DOI: 10.1075/ld.5.2.04fur
- Furkó, Péter, Vavrincsik Regina 2015: ПРАГМАТИКА МАРКЕРА ДИСКУРСА КАК В ФУНКЦИОНАЛЬНЫХ ЭКВИВАЛЕНТАХ ЕГО ПЕРЕВОДА В БИБЛИИ. Ореховський Вадим. *ПАРАДИГМА ПІЗНАННЯ: ГУМАНІТАРНІ ПИТАННЯ*. 8(11): 88-101.

- Furkó, Péter, 2014: *Perspectives on the Translation of Discourse Markers: A case study of the translation of reformulation markers from English into Hungarian*. *Acta Universitatis Sapientiae Philologica* 6(2): 181-196.
- Furkó, Péter, Abuczki Ágnes, 2014: English Discourse Markers in Mediatized Political Interviews. *Brno Studies in English* 40(1): 45-64, DOI: 10.5817/BSE2014-1-3
- Furkó, Péter, 2014: Cooptation over grammaticalization: The characteristics of discourse markers reconsidered. *Argumentum* 10: 289-300.
- Furkó, Péter, Nagy Anna, 2014: 'Well' breaking bad: English 'well' and its Hungarian counterparts in scripted dialogues. *Theory and Practice in English Studies* 6(2): 143-168.
- Furkó, Péter, 2013: Irish English Stereotypes: A Variational Pragmatic Analysis. *Acta Universitatis Sapientiae Philologica* 5(2): 123-135.
- Furkó, Péter, 2013: The Functional Spectrum of Pragmatic Markers in Political News Interviews and Celebrity Interviews. *Topic in Linguistics* 11: 13-21.
- Furkó, Péter, 2013: A diskurzusjelölők alaptermészete a pragmatikai szemlélet tükrében *Magyar Nyelv* 13(2): 157-162
- Furkó, Péter, Mónos Katalin, 2013: The teachability of communicative competence and the acquisition of pragmatic markers: A case study of some widely-used Business English coursebooks. *Argumentum* 9: 132-148.
- Furkó, Péter, 2012: Marking Discourse – Towards an Integrated Model of Discourse Spaces *Acta Universitatis Sapientiae Philologica* 4(2): 275-289.
- Furkó, Péter, 2012: A diskurzusjelölők funkcionális spektruma angol nyelvű forgatókönyvekben: Az angol of course és a magyar persze kontrasztív elemzése *Officina Textologica* 17: 139-151.
- Furkó, Péter, 2011: Reformulation markers in English and Hungarian. *Cultural Texts and Contexts in the English Speaking World* 2: 351-365.
- Furkó, Péter, 2011: Diskurzusjelölők és szövegösszefüggés: a kohézió vagy a koherencia eszközei? *Officina Textologica* 16: 37-57.

Könyvfejezetek

- Oleškevičienė Giedrė Valūnaitė, Rackevičienė Sigita, Šliogerienė Jolita, Burkšaitienė Nijolė, Mažeikienė Viktorija, Mockienė Liudmila, Crible Ludivine, Abuczki Ágnes, Zikánová Šárka, Furkó Péter, 2019: Fuzzy Boundaries in the Different Functions and Translations of the Discourse Marker *and* (Annotated in Ted Talks) In: Furkó, Péter B.; Vaskó, Ildikó; Dér, Csilla Ilona; Madsen, Dorte (szerk.) *Fuzzy Boundaries in Discourse Studies: Theoretical, Methodological, and Lexico-Grammatical Fuzziness*, Cham, Svájc : Palgrave Macmillan, pp. 239-257. Chapter 11, 19 p.
- Furkó, Péter 2019: Exploring the Fuzzy Boundaries of Discourse Markers Through Manual and Automatic Annotation In: Furkó, Péter B.; Vaskó, Ildikó; Dér, Csilla Ilona; Madsen, Dorte (szerk.) *Fuzzy Boundaries in Discourse Studies : Theoretical, Methodological, and Lexico-Grammatical Fuzziness*, Cham, Svájc : Palgrave Macmillan, pp. 215-238. Chapter 10, 24 p.

- Furkó, Péter 2019: Az újrafogalmazást jelölő diskurzusjelölők fordításának kérdései feliratok szövegében. In: Dróth, Júlia (szerk.) *Korpusz és kontrasztivitás a szakfordítás oktatásában és gyakorlatában*. Budapest: L'Harmattan Kiadó, pp. 45-60., 16 p.
- Furkó, Péter 2019: Conceptualising 'the stranger' as a populist discursive strategy in the context of the immigration quota referendum in Hungary. In: Johannes, Angermuller; Michael, Kranert; Julien, Longhi (szerk.) *Power and Knowledge in a Polycentric World - Discourses across Languages, cultures, and space*. Párizs: Université de Cergy-Pontoise, pp. 848-864., 17 p.
- Furkó, Péter 2019: *Populist discursive strategies surrounding the immigration quota referendum in Hungary*. In: Jan, Zienkowski; Ruth, Breeze - *Imagining the Peoples of Europe: Populist discourses across the political spectrum*. Amsterdam, Hollandia, Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, pp. 343-363., 21 p.
- Furkó, Péter, Kertész András, Abuczki Ágnes 2019: Discourse Markers in Different Types of Reporting. In: Alessandro, Capone; Manuel, García-Carpintero; Alessandra, Falzone (szerk.) *Indirect Reports and Pragmatics in the World Languages*, Heidelberg, Németország: Springer Verlag, pp. 243-276., 32 p., DOI: 10.1007/978-3-319-78771-8_12
- Furkó, Péter, 2018: Az egyén és a közösség pragmanyelvi kifejezőeszközei Középfölde beszédközösségeiben. In: Kiss, Kincső Rózsa; Bonác, Ágnes; Nagy, Andrea (szerk.) *Egyén, közösség, társadalom: A Magyar Tolkien Társaság tanulmánykötete*. Budapest: Magyar Tolkien Társaság, pp 35-48., 14 p.
- Furkó, Péter, Abuczki, Ágnes; Nijolė Burksaitienė; Crible, Ludivine; Péter B. Furkó; Nedoluzhko, Anna; Oleškevičiene, Giedre; Rackevičiene, Sigita; Zikánová, Šárka. 2018: Translation of "and" in a parallel TED Talk corpus of English, Czech, Hungarian, Lithuanian and French: functions and omissions. In: Philippe, Muller; Lydia-Mai, Ho-Dac (szerk.) *Cross-Linguistic Discourse Annotation: applications and perspectives*. Toulouse: Université Toulouse, pp. 4-12., 9 p.
- Furkó, Péter, 2018: Identifying DRDs through automatic semantic annotation: Using the UCREL Semantic Analysis System as a pre-annotation tool. In: Philippe, Muller; Lydia-Mai, Ho-Dac (szerk.) *Cross-Linguistic Discourse Annotation: applications and perspectives*. Toulouse: Université Toulouse, pp. 45-52., 8 p.
- Furkó, Péter 2016: Ír angol sztereotípiák a kortárs filmművészetben: megjelenítés és fordítás In: Sepsi, Enikő; Deres, Kornélia; Czeglédy, Anita; Szummer, Csaba (szerk.) *Nyelv, kultúra, identitás: A Károli Gáspár Református Egyetem 2015-ös évkönyve*. Budapest: L'Harmattan, Károli Gáspár Református Egyetem, pp. 85-99., 15 p.
- Furkó, Péter 2016: Formal and Functional Equivalents of New Testament Greek Discourse Markers in the King James Bible. In: Fabinyi, Tibor; Tóth, Sára (szerk.) *The King James Bible (1611–2011): Prehistory and Afterlife*. Budapest: Károli Gáspár Református Egyetem, L'Harmattan Kiadó, pp. 119-138, 20 p.
- Furkó, Péter 2016: A focus on pragmatic competence: The use of pragmatic markers in a corpus of Business English textbooks. In: Nikola, Dobrić; Eva-Maria, Graf; Alexander, Onysko (szerk.) *Corpora in Applied Linguistics : Current Approaches*. Newcastle upon Tyne, Egyesült Királyság: Cambridge Scholars Publishing, pp. 33-52., 20 p.

- Furkó, Péter 2015: “Well, Mas’r Davy, in a General Way, so ‘T Would Be ...”: Traces of the Cooptation of 'well' in David Copperfield. In: Julianna, Borbély; Katalin, G Kállay; Judit, Nagy; Dan, H Popescu (szerk.) *English Language & Literatures in English*. Budapest: L'Harmattan Kiadó, pp. 25-37., 13 p.
- Furkó, Péter 2014: Tolkien the Functional Linguist. In: Adrian, Radu (szerk.) *Constructions of Identity VII*. Kolozsvár, Bukarest: Casa Cartii de Stiinta, pp. 164-172., 9 p.
- Furkó, Péter 2014: Perspectives on the Translation of Discourse Markers. In: Ajtony Zsuzsanna (szerk.) *Discourse, Translation and Intercultural Transfer: Proceedings of the 3rd English language conference organized by the Humanities Department of the Sapientia Hungarian University of Transylvania – virtual panel*. 14 p.
- Furkó, Péter 2013: The Presence and Absence of Pragmatic Markers in Naturally-occurring, Scripted and Non-Native Discourse. In: Nóra, Séllei; Katarina, Labudova (szerk.) *Presences and Absences : Interdisciplinary Essays*. Newcastle upon Tyne : Cambridge Scholars Publishing, pp. 23-38., 16 p.
- Furkó, Péter 2012: Oh what a difference an 'ó' makes – a contrastive study of English 'oh' and Hungarian 'ó'. In: Németh, Lenke; Simon, Zoltán; Tarnóc, András; Varró, Gabriella (szerk.) *Mítoszok bővületében: ünnepi kötet Virágos Zsolt Kálmán 70. születésnapjára = Enchanted by Myth : a Volume for Virágos Zsolt Kálmán on his 70th Birthday*. Debrecen: Debreceni Egyetemi Kiadó, pp. 437-453, 17 p.
- Furkó, Péter 2011: A contrastive study of English 'of course' and Hungarian 'persze'. In: Balogné, Bérces Katalin; Földváry, Kinga; Mészárosné, Kóris Rita (szerk.) *HUSSE10-Linx: Proceedings of the HUSSE10 Conference: Linguistics volume*. Debrecen, Magyarország: Hungarian Society for the Study of English, pp. 94-105, 12 p.
- Furkó, Péter 2008: General extenders in English and Hungarian. In: Andor, József; Béla, Hollósy; Tibor, Laczkó; Péter, Pelyvás (szerk.) *When Grammar Minds Language and Literature : Festschrift for Prof. B. Korponay on the occasion of his 80th birthday*. Debrecen: Institute of English and American Studies, University of Debrecen, pp. 147-157., 11 p.

Hivatkozott irodalom:

- Brinton, Laurel J. 1996. *Pragmatic markers in English: Grammaticalization and discourse functions*. Berlin: Mouton de Gruyter.
- Crible Ludivine, Abuczki Ágnes, Burksăitienė Nijolė, Furkó Péter, Nedoluzhko Anna, Rackevičienė Sigita, Oleškevičienė Giedrė Valūnaitė, Zikánová Šárka, 2019: Functions and translations of discourse markers in TED Talks: A parallel corpus study of underspecification in five languages. *Journal of Pragmatics* 142: 139-155.
- Crible, Ludivine, Maria-Josep Cuenca, 2017: Discourse markers in speech: Characteristics and challenges for corpus annotation. *Dialogue and Discourse* 8: 149-166.
- Fetzer, Anita, Lauerbach, G. E. 2007. *Political Discourse in the Media*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.
- De Cleen, Benjamin. 2019. The Populist Political Logic and the Discursive Construction of ‘the People’, In Jan Zienkowski, Ruth Breeze (szerk.) *Imagining the Peoples of Europe: Political Discourses across the Political Spectrum*. Amsterdam: John Benjamins, 19-42.

- Fischer, Kerstin 2014. *Discourse Markers*. In Klaus P. Schneider, Anne Barron (szerk.) *Pragmatics of Discourse*. Berlin, München: De Gruyter Mouton, 271-294.
- Fischer, Kerstin. (szerk.). 2006. *Approaches to Discourse Particles*. Elsevier: Oxford.
- Fraser, Bruce. 1999. What are discourse markers? *Journal of Pragmatics* 31: 931–952.
- Furkó, Péter, Mónos Katalin, 2013: The teachability of communicative competence and the acquisition of pragmatic markers: A case study of some widely-used Business English coursebooks. *Argumentum* 9: 132-148.
- Furkó, Péter, Abuczki Ágnes, 2014: English Discourse Markers in Mediatized Political Interviews. *Brno Studies in English* 40(1): 45-64
- Furkó, Péter, Kertész András, Abuczki Ágnes 2019: Discourse Markers in Different Types of Reporting. In: Alessandro, Capone; Manuel, García-Carpintero; Alessandra, Falzone (szerk.) *Indirect Reports and Pragmatics in the World Languages*, Heidelberg, Németország: Springer Verlag, pp. 243-276.
- Furkó, Péter 2019: Populist discursive strategies surrounding the immigration quota referendum in Hungary. In: Jan, Zienkowski; Ruth, Breeze - *Imagining the Peoples of Europe: Populist discourses across the political spectrum*. Amsterdam, Hollandia, Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, pp. 343-363.
- Furkó, Péter, 2017: Manipulative uses of pragmatic markers in political discourse *Palgrave Communications* 2055-10453, DOI: 10.1057/palcomms.2017.54
- Hansen, Maj-Britt Mosegaard. 2006. A dynamic polysemy approach to the lexical semantics of discourse markers. In Kerstin Fischer (szerk.) *Approaches to Discourse Particles*. Oxford: Elsevier, 21–41.
- Hansen, Maj-Britt Mosegaard. 2020. Introduction: The role of pragmatics in cyclic language change. *Journal of Historical Pragmatics* 21(2): 165-181.
- Rayson, Paul, Dawn Archer, Scott Piao, Tony McEnery. 2004. The UCREL Semantic Analysis System, in *Proceedings of the Workshop on Beyond Named Entity Recognition Semantic Labelling for NLP Tasks in Association with the 4th International Conference on Language Resources and Evaluation (LREC)*, 7–12.
- Fetzer, Anita. 2014. *I think, I mean and I believe* in political discourse: Collocates, functions and distribution. *Functions of Language* 21(1): 67-94.
- Schiffrin, Deborah. 1987. *Discourse Markers*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Wodak, Ruth, Rudolf de Cillia, Martin Reisigl, Karin Liebhart. 2009. *The Discursive Construction of National Identity*. Edinburgh: Edinburgh University Press.